

РЕЦЕНЗИЯ

за дисертационния труд на Десислава Дачева Начева на тема: “Българските детски телевизионни предавания и интегрирането им в предучилищното образование“

за придобиване на образователна и научна степен „доктор“

Професионално направление 1.2. Педагогика, „Медийна педагогика“

Научен ръководител:

проф. дн Божидар Ангелов

рецензент:

проф. дн Добринка Пейчева

Структурни характеристики

Дисертационният труд е с общ обем 286 страници, от които 177 страници са дисертационен текст, 109 страници - приложения.

Притежава всички изискуеми елементи на една дисертация: увод, в който са включени целта, задачите, обекта предмета, както и използваните методи; три глави, изводи и препоръки, заключение.

Трудът е основан на 153 специализирани заглавия, от които 140 на кирилица и 13 на латиница. В текста са включени 16 приложения както и карти за наблюдение на изследваните от дисертантката телевизии, въпросници на интервюта с деца и с представители на Българска национална телевизия. В текста са включени и 3 фигури, 5 графики и 7 таблици.

Оценката ми за този труд е, че той е много добре структуриран и отговаря на законовите изисквания за структуриране на дисертационен текст.

Съдържателна оценка на дисертацията

Още в началото бих могла да кажа, че дисертационният труд е едно успешно научно творение с всички достойнства за получаване на образователната и научна степен Доктор и за препоръчване за печат. Ролята на традиционната телевизия за образователното и социализационно развитие на децата все още е първостепенна, наред с новопоявилите се нови медии и социални мрежи и е много добре изследвана и аргументирана.

За **Цели** на дисертацията са включени няколко намерения:

1. Да се установи мястото на телевизията в живота на децата от пре-дучилищна възраст в съвременната информационна среда и да се разкрие и изясни взаимодействието им с детските телевизионни предавания и по то-зи начин взаимодействието им с околния свят, като се определи как теле-визията може да влияе върху израстването им като личности с индивидуа-лен характер, ценности и интереси и доколко може да произвежда модели на поведение.

2. Да се определи отношението на българските телевизионни медии към децата и доколко детските предавания са застъпени в програмните им схеми, като се установи по какъв начин отделните телевизионни жанрове могат да въздействат върху познавателните и психическите възприятия на децата вкъщи и в детската градина.

3. Да се създаде модел на детско предаване, което да е съобразено с особеностите на децата от предучилищна възраст и което да може да се интегрира в образователния процес.

Задачите, които осъществяват реализацията на целите са следните:

1. Преценка до каква степен българските детски предавания са част от програмните схеми на българските телевизии и дали детските приказки са предпочитан от тях жанр като стратегия за ефективно влияние върху детската психика.

2. Характеризиране на жанровите и драматургични особености на предаванията за деца на телевизионния екран. Определяне какви са по-сланията и ценностите, които се опитват да предадат на децата.

3. Установяване дали интегрирането на детски телевизионни предавания в предучилищното образование повишава интереса, концентрацията и постиженията на децата до седемгодишна възраст.

4. Оценка на отношението на педагози от различни детски градини към детските телевизионни предавания и да се определи доколко те ги употребяват в учебния процес.

5. Извеждане на критерии за качествена телевизионна продукция, по които да се създаде модел на детско предаване.

Обектът на дисертацията е определен релевантно. **Това са** детските телевизионни предавания, излъчвани по българските телевизии като фактор при възпитанието и образованието на децата от предучилищна възраст.

За **Предмет** на дисертацията е открито изследването на ролята на детските предавания на телевизионния екран, в частност на българските и приказните предавания във връзка

с техните социални, психически и образователни влияния върху децата от предучилищна възраст и интегрирането им в предучилищното образование.

В дисертацията са поставени следните хипотези:

1. Предполага се, че българските телевизии излъчват недостатъчно български детски предавания, но се стремят да излъчват приказки или предавания с приказни елементи, които да заемат важно място във възпитанието на децата от предучилищна възраст.
2. Предполага се, че влиянието на телевизията върху децата от предучилищна възраст все още е голямо и интегрирането на български детски телевизионни предавания в образователния процес подпомага педагозите при обучението и възпитанието им.

Методи

Използвани са следните методи

1. Наблюдение на 12 телевизии. Наблюдението на телевизиите е провеждано 100 дни – над необходимия 90 дневен норматив за представителност на данните

Наблюдението е провеждано в продължение на 100 дни. Изследват се 12 телевизии на три периода: от 29 януари 2018 г до 4 февруари 2018 г, от 1 септември до 1 ноември 2018 и от 1 ноември до 1 декември 2019 г., за да се реализира сравнително изследване. Извършен е ежедневен скрийнинг на предаванията за деца и е анализиран продуктът, който телевизиите предлагат. Данните са въведени в карти за наблюдение, в които се описва по предварително избрани критерии програмирането, жанровете, героите, съдържанието, основните теми и послания, произход и създателите.

Периодите на наблюдението са избрани с конкретна цел. Първият период е предвиден за получаване на обща представа за седмичното разпределение на детските предавания по изследваните телевизии в обикновена работна и учебна седмица.

Вторият период цели да обхване част от лятната ваканция на децата и първите месеци след нея, за да покаже разликите в излъчването на детски предавания.

Третият период е предвиден като контролен, за да се установи дали се наблюдава развитие или застой при излъчванията.

Чрез наблюдението на телевизиите се цели да се направи количествена и качествена оценка на детските предавания и се извеждат тенденции в програмирането. Съставени са регистрационни карти за наблюдение за всяка телевизия, в които подробно се описва програмирането, сюжета, героите, основните теми и послания, създателите, произхода и времетрае-нето на предаванията и други бележки. Включени са детски предавания, подходящи за деца от предучилищна възраст.

Поради голямата разлика във възрастта на децата (от 1 до 18 години) е обособена отделна карта за наблюдение с предавания за децата над 7 и над 12 години.

Изследваните телевизии са от стандартен пакет интерактивна телевизия с 85 канала. Установено е, че само 12 български телевизии излъчват детски предавания за периода. Проследяват се националните канали на свободен достъп: БНТ 1, БНТ 2, БНТ 4, Б ТВ, bTV ACTION, НОВА ТЕЛЕ-ВИЗИЯ и няколко, за които е необходимо заплащане: bTV COMEDY, bTV CINEMA, KINONOVA, ЕВРОКОМ, ВТК, ЕКИДС. Чуждестранни детски канали с локална версия за България не са включени в изследването

От всички 3165 излъчвания на детски предавания 181 са излъчвания на български предавания. Излъчените приказки са 905, а предаванията с приказни елементи са **1605**. При сериалите всеки епизод се брой за едно излъчване на детско предаване. Местата, където има повторения, също са отразени, но не се броят. Включени са разнообразни жанрови форми на детски предавания.

2. Експеримент под формата на педагогически ситуации, проведен в експериментални и контролни групи в две детски градини от град София: Частна детска градина „Малки стъпки“, ул. „Проф. арх. Станчо Белковски“ 1 и Детска градина 177 „Лютиче“, ул., Витиня“100.

Изследването при децата е осъществено в периода май 2018 – февруари 2020 г. Изнесени са педагогически ситуации по всички образователни направления, като в експерименталните групи са включени български детски предавания.

3. Дълбочинни интервюта с 250 деца на 3-7 годишна възраст от двете изследвани детски градини

4. Дълбочинни интервюта с 50 педагози от 5 софийски детски градини: ЧДГ „Малки стъпки“, ДГ 177 „Лютиче“, ДГ 103 „Пати-ланско царство“, ДГ 141 „Славейкова поляна“ (и Логопедичен корпус) и ЧДГ „Фънки мънки“

5. Дълбочинни интервюта с представители от изследваните телевизии

Изследването на телевизиите е осъществява на три периода: от 29 януари 2018 г до 4 февруари 2018 г, от 1 септември до 1 ноември 2018 и от 1 ноември до 1 декември 2019 г., за да се реализира сравнително изследване на определените 12 телевизионни канала. Извършва се ежедневен скрийнинг на предаванията за деца и се анализира продуктът, който телевизиите предлагат. Данните се въвеждат в карти за наблюдение, в които се

описва програмирането, жанровете, героите, съдържанието, основните теми и послания, произхода и създателите.

Тези периоди за мониторинг са избрани с определена цел. Първият период дава обща представа за седмичното разпределение на детските предавания по изследваните телевизии в обикновена работна и учебна седмица. Вторият период, който е и основен, цели да обхване част от лятната ваканция на децата и първите месеци след нея, за да покаже разликите в излъчването на детски предавания в тези периоди. Третият период е контролен, за да се установи дали се наблюдава развитие или застой при излъчванията.

2. Експеримент под формата на педагогически ситуации, проведен в експериментални и контролни групи от две детски градини – Частна детска градина „Малки стъпки“, ул. „Проф. арх. Станчо Белковски“ 1 и Детска градина 177 „Лютиче“, ул. Витиня 100. Изследването при децата е в периода май 2018 – февруари 2020 г. Изнесени са педагогически ситуации по

всички образователни направления, като в експерименталните групи са интегрирани български детски предавания.

3. Проведени са анкети-интервюта с 250 деца на 3-7 годишна възраст от двете изследвани детски градини, като се обсъждат въпроси за телевизията в живота им.

4. Проведени са анкети-интервюта с 50 педагози от 5 софийски детски градини: ЧДГ „Малки стъпки“, ДГ 177 „Лютиче“, ДГ 103 „Пати-ланско царство“, ДГ 141 „Славейкова поляна“ (и Логопедичен корпус) и ЧДГ „Фънки мънки“, съдържащи въпроси за телевизионните предавания и употребата им в предучилищното образование.

5. Проведени са интервюта с представители от изследваните телевизии, свързани с излъчването на детски предавания.

Съдържателна оценка

Съдържанието на дисертацията е разположено в три глави, логично следващи една след друга, представящи основните научни търсения и резултати на дисертантката. Разкриват умения за избор на релевантни автори и теории по темата, за впитането им в изследваната територия. Разкриват умения и за подбор на целеви групи за теренни изследвания, за организиране на теренните изследвания, както и за анализ на получените резултати. Разкриват и умения за сравнителен анализ и за даване на препоръки

Първа глава, озаглавена: „Децата и телевизията“ представлява успешна теоретико-методологическа платформа на дисертационния труд. В нея се теоретизират същността и проблемите на медийна педагогика и на медийната грамотност. Разкриват се

психологичните и физиологични особености на децата от предучилищна възраст и на този фон- мястото на телевизията в живота им. В първа глава се анализират образователни стандарти в предучилищното образование, както и употребата на медийни продукти в учебния процес. В главата се разкриват и тенденциите при излъчването на продукция за деца по изследваните български телевизии. Разгледани са специфичните жанрови особености на детските предавания а именно: Анимационни филми и сериали; Игрални филми и сериали; Образователни предавания с водещи; Телевизионен и куклен театър; Документални филми, фестивали и концерти; Български детски предавания; Приказките в света на децата и приказките на телевизионния екран. **Специално внимание е отделено и на процеса на създаване на детски предаване**

Във втора глава се поставя акцент върху самите детските предавания на телевизионния екран . В нея се осъществява сравнително изследване на 12-те български телевизии като се обобщават телевизионните предавания, техните жанрови особености, произход, тематиката, наличието на конфликти и послания. Артикулират се героите, драматургията, цветовете и декорите, както и процесите на програмиране

В трета глава се тематизира интегрирането на български детски предавания в предучилищното образование чрез експериментално изследване в детски градини относно български език и литература, математика, околна среда – социален и природен, изобразително изкуство, музика, конструиране и технологии, физическа култура. В главата се акцентира и върху проучванията с децата, педагозите и представителите на телевизиите.

Давам висока оценка на съдържанието на труда, както и на поставените цели в дисертацията и на тяхната финална реализация.

Посочените умения на дисертантката са рефлектирани върху представянето на един успешно реализиран научен труд

Приноси

Съгласна съм с посочените приноси на дисертантката. Принос представляват и отправените от докторантката препоръки към телевизиите. Принос представлява и подбора и реализацията на 10 изследвания за подкрепа на реализиране на целите и задачите на дисертацията.

Научни публикации по темата

Дисертантката има 6 научни публикации по темата на дисертационния труд

Авторефератът отговаря на дисертационния текст.

Бележки към текста нямам. Имам въпрос – каква е научната теза на докторантката по темата на дисертацията?

Поради високите качества на дисертацията, препоръчвам отпечатването и.

Всичко казано до тук ми дава основания да предложа на уважаемото Научно жури към Факултета по науки за образованието и изкуствата да гласува с да за получаване на образователната и научна степен Доктор на Десислава Дачева Начева по Професионално направление 1.2. Педагогика, „Медийна педагогика“

Рецензент: Добринка Станчева Пейчева

22.08.2020,

София